

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 26 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori
30 fl. rëndul cu litere garmond

Indemnizare.

Sibiu, 6 Decembre n.

În dietă s'a discutat, ear' Mercuri a fost votată, legea despre indemnizare. Formeză adevăratul postulat de frunte al constituționalismului nostru, că nici încassări, nici erogațiuni nu se pot face din partea guvernului de cât numai pe baza unui *budget* votat din partea parlamentului și sancționat din partea Domnitorului. Prin urmare *budgetul* trebuie să fie totdeauna votat și sancționat cu începerea anului. Când lucrul acesta nu se poate face, — dintr'un motiv sau altul, — guvernul cere autorizație de a pute face încassările și erogațiunile pe baza *budgetului* din anul premergătoriu, — și acesta se numește *indemnizare*.

Deși *budgetul* anului viitoriu e de mult prezentat parlamentului și comisiunea financiară e aproape gata cu cenzurarea lui, — până la finea anului acestuia la nici un cas *budgetul* nu poate fi discutat în parlament și votat; de aceea, guvernul a cerut indemnizare pe patru luni din anul ce vine, și asupra acestui proiect de lege s'a purtat câteva zile discuție în dietă.

Indemnizarea e tot așa ca și votarea *budgetului*, chestie de *încredere*. Cei ce n'au încredere în guvernul actual nu-i votază deci nici *budgetul*, nici indemnizare. Și încredere în actualul guvern nu au partidele opoziționale din dietă, — pentru-că dacă ar avea încredere în el n'ar fi în opoziție, — prin urmare, indemnizarea a fost combătută, și n'a fost votată din partea opoziției.

Neîncrederea în guvern a fost motivată, ales din partea celor ce au trecut în programul lor politic neatârarea economică a țării, desfacerea ei de către Austria, și desvârșita ei independență, — cu aceea, că schimbare de sistem nu s'a făcut nici sub actualul guvern, ci toate merg ca și mai înainte. S'a făcut schimbare de persoane, au venit oameni cu alte maniere, mai fine, mai tolerabile, — dar' direcția în guver-

narea țării a ramas cea veche, cea păcătoasă.

Au constatat rînd pe rînd oratorii din opoziție, că abuzuri politice se fac și acum, acte de corupție sunt tolerate și sub actualul guvern, și că interesele *personale* vin puse și acuma deasupra intereselor *generale*. Și natural, că opoziția toate acestea le derivă de la învoiala legată cu Austria la 1867, de la *dualism*, — fiind-că politica de neaținere așa pretinde.

Nu suntem nici chemați, nici dispuși, să luăm în apărare guvernul și partidul pe care se razimă guvernul, și care, după părerea celor din tabăra independențistă a fost și e și acuma partid de *corupție* și de *căpătuală*; ci numai referitor la *abusurile politice*, atribuite guvernului din trecut, avem să ne spunem pe scurt cuvîntul. Avem și noi cunoștință despre astfel de abuzuri, și amare ne sunt experiențele făcute pe terenul acesta. Anii de pașalnică stăpînire a unui *Tabajdy* în comitatele Arad și Caraș-Severin, și a unui *Bánffy* în comitatul Dobâca-Năseud, precum și a altora, ne sunt încă în vie memorie, și triste ne sunt suvenirile legate de ei. Nu pentru-că noi, cei asupriți, persecutați și maltratați din partea lor și din partea celor ce-i ocroteau și sprijineau în tendențele de *nimicire* a ori-cărui simț național în sinul poporului român din patria acesta am fi pierdut ceva; pentru-că de fapt n'am pierdut nimica; așa suntem și astăzi cum am fost și cum vom fi totdeauna; ci pentru-că de câte-ori ne tînguiam în fața lumii civilizate și înșiram ne dreptățile ce ni-se fac, — lumea din afară ne audia, dar' lumea din lăuntru nu; domnii deputați din opoziția parlamentară erau surzi și muți la gemetele noastre dureroase. Ba tocmai domnilor din opoziție li-se păreau prea *slabe* măsurile de exterminare a tot ce e românesc în patria acesta, și tocmai ei cereau măsuri mai *energice*, chiar și *furci* pentru rezolvarea chestiei române, cum o ceruse opoziționalul politician magiar *Horváth Gyula* în ziarul seu!

Dacă opoziția din dieta magiară a tolerat deci, nu numai, ci a *promovat* chiar totdeauna abuzurile politice și de putere în direcția acesta, — atunci n'are să facă imputări partidului de la putere nici pentru abuzuri politice de altă natură, căci în măsura în care e vinovat partidul de la putere pentru situația de astăzi politică a țării, e vinovată și opoziția, ba chiar în măsură mai mare; pentru-că (să vorbim despre ce ne dore) noi avem legi sancționate, cari însă nu sunt puse în executare, și nu știm să și fi deschis odată gura vre un deputat din opoziție, ca să ceară în dietă punerea în executare de es. a *legii de naționalități* și punerea sub acuză a guvernului cari au întrelăsat executarea ei!!

Da, e păcătos sistemul de guvernare; dar' pentru inaugurarea și menținerea lui poartă vina nu numai partidul de la putere, ci și partidele din opoziție. Inzadar declină deci de la ele responsabilitatea, pentru-că în fața adevăratei opozițiuni, care nu e reprezentată în dietă, și pe care o formează majoritatea cetățenilor acestei țări, — deopotrivă vinovate sunt toate partidele reprezentate în parlamentul ungar, pentru sistemul de guvernare și pentru toate relele isvorite din el.

Sécui și „Albina“.

Intimpinarea trimisă la „Ellenzék”, reproducă și de Dv. în numărul 125 a apărut în Nrul din 20 Novembre al amintitului ziar, însă mutilată de tot.

Din partea polemică nici o iotă n'a publicat „Ellenzék”, ci numai sumele trimise bărbatului nostru de încredere din Hașfalău și declarațiunea categorică, că „Albina” nu se ocupă cu ideea de a înființa filială într' Secui.

Pe mine nu mă surprinde această atitudine a presei magiare, pentru-că ea numai pretext cercă spre a pute mișca pe publicul și autoritățile magiare, ca să sară într'ajutorul elementului magiar din Transilvania impli-

nindu-i vr'o nouă dorință „specială” transilvană.

Demult dată această atitudine *ne-loială*, carea prin us a devenit *sistem*.

Chiar și la înființarea „Emke”-i s'a agitat cu influința „Albinei”, și deatunci în continuu tot de ea se frecă nevoiașii de câte ori le mai trebuie vr'o căpătuelă a scăpătaților fosti „birtokoși”.

În toamna anului 1888, în călătoria spre Sibiu, întâlnind la o gară pe fostul meu coleg deputat, *Ugron Gábor*, carele pe atunci agita prin ziare pentru înființarea unui mare institut *hipotecar* în Cluj, carele se țină cont de raporturile „speciale” ardelenesce, și se împrumute proprietarilor de aici sume mai mari decât împrumuturile institutelor din Budapesta, cari nu țin cont de aceea, că darea de pământ a „birtokoșilor” magiari nu poate servi drept cheie a valorii moșiei, pentru-că deoparte cheia este în general cu 20% mai mică în Transilvania decât în Ungaria, ear' de altă parte catastrul s'a făcut cu *conlucrarea birtokoșilor*, cari și-au taxat rentabilitatea moșilor mai scădută decât într'adevăr este, ca să plătescă contribuție cât se poate mai mică, — și carele într' altele scrisese, că „*Albina*” *bucuros* *dă împrumuturi hipotecare și magiarilor de pe la periferiile naționale, pentru-că scie, că Sécuii nu vor pute pune mâna pe moșiile lor, ca apoi să le vîndă Românilor*” — i-am făcut imputarea: că „*de ce scrie el nebunii de acestea, când chiar din experiență proprie scie, că nu sunt adevărate, pentru-că nu de mult chiar dînsului îi venise într'ajutor „Albina”, ca să cumpere la licitație o realitate hipotecată la ea, din care numai el a avut profit?*”, ear' el mi-a răspuns: „Nu contra vîstră am scris eu, ci pentru noi, pentru-că atât e de indolență această iubită a mea națune magiară (în ironie: „ez az én kedves magyar nemzetem”) încât, ca să o poți mișca din loc, trebuie să o împungi cu furca cea de fer, ca pe bivoli, spăriind'o cu pericol național din partea Românilor;”

FOIȘORĂ

Hanibal și Scipio.

Dialog.

După Gr.

de Sebastian.

(Urmare.)

Scipio.

De obicei îmbie cel ce vinde!
E buaă pacea și ce-i bun primesci
Și de la inimic. Ne spune prețul.

Hanibal.

Adus'a întâmplarea, care încă
Își cere-al său tribut și sfatul rău
Al celor ticăloși — și multe alte —
Destul, că pentr'o clipă ș'a întors
În luptă sôrtea fața de la noi
Și ved că precum eu în țara Romei
Călcat'am ore-când, așa acum
La porța-ntredeschis'a Africeii,
De vîntul Răsăritului adusă,
O ôste de Romani opritus'a.
Dar' sêmă nu și-a dat de pasul ei,
Ce-i pôte 'ntinde cursa sfărîmării.

Scipio.

Ascunsă-i taina viitorului,
Nu poți să știi ce vînturi vor mai bate,
De sînul cui se va lipi norocul!

Hanibal.

Și n'ar mai fi acum decât în urma
Dușmanului să-nchidem porțile;
Dar' — cum am zis — să nu mai eurgă sânge.
Pe calea împăcării am pășit,
Și 'n urmă — acum fiind-că v'a suris
Mai mult norocul vouă, e firesc,
Ca pacea să vă dea favor mai mare:
Eu curăț văile Italiei
De-al Punilor picior, ear' voi vă-ntorceți
Din țera noastră oștile romane.

Scipio.

Ș'acest favor mi-l dai? Ar însemna
Să dăruim Cartago celor prinși
Și strămtorați ș'apropo nimieți.

Hanibal.

Credința ți-e greșită.

Scipio.

Nici decum.

Hanibal.

Ei bin'! Vă dăm deci și Sicilia.
Al vostru fie-al tîmnei seceriș
Hrănit cu sânge punic și roman.
Cartago 'și știe stringe traiul său
Din alte părți.

Scipio.

Aceea ce ne dai

E tot averea noastră.

Hanibal.

Cum? De când?

Mi-ai dat voi prețul de răscumpărare?
Stăpîn e încă Hanibal pe ea.

Scipio.

Dar' ce să mai vorbim? E bine! Voi
Ne dai Sicilia....

Hanibal.

Ear' Spania
Rămâne-a noastră, a Cartaginei.
Și vai de acel Roman din Gallia
Ce-ar cuteza să calce acel pământ.
Acestea să le iscălim și-i pace.

Scipio.

Vorbesci în serios?

Hanibal.

Cu vr'un Roman
Nici-când n'am stat de glumă.

Scipio.

Dar' Cartago?

Hanibal.

Așa vorbește ea prin Hanibal.
E țera mea și mie-mi mulțămesc
Ce este azi. Nu-i munte a cărui pîlă
Cu sânge cald udată să nu fie.
Nu este deal să nu se bucure,
C'a fost părtaș la-îvingerile mele,
Nu-i rîu a cărui brațe largi de valuri

Să nu fi legănat oștirea mea,
Nu-i câmp să nu cunoască al meu pas
Și nu e om, de nume să nu-mi știe.
Ear' Spania e-al vieții mele lăgîn;
De acolo am plecat să starăm Roma,
Acolo mi-am visat învingeri și mării
Și Spania rămâne a cui și este.

Scipio.

Așa gîndesc ore și Cartago?

Hanibal (lovind cu pumnul 'n pept)

Aice e Cartago!

Scipio (asemenea) Aici nu e Roma, căci de-ar fi
Un Scipio ar cuteza să-ți dea,
Ce Roma însăși pôte nu țiar da.
Hispania e a noastră sau războiu.

Hanibal.

O luptă să decidă deci.

Scipio.

Adio!

Hanibal.

Te duci? Și liniștit? O tinere!
Îți pare Hanibal așa de mic
De cerci-să-i dai cu nepăsare pept?

Scipio.

Nu-mi pare mic, — ear' Roma tîrte mare.

Hanibal.

Și tot ți-a-nvins de-atâtea-ori el Roma.

(Va urma.)

dar' vouă nimic nu vè pòte strica acèsta, din contră numai glorie pòte fi pentru voi, că ați devenit un factor economic atât de puternic încât însuflați spaimă în noi."

Nu voiu să eternizez aci și răspunsul care i-l'am dat eu la aceste motive nelioiale. Fapt este însă că presa magiară din Transilvania tot pe acèstă còrdă cântă de atunci și a infectat nu numai pe publicisti din Ungaria, dar' chiar și pe unii bărbați de stat și pe deputați, ba astă primăvară vèdurăm chiar și pe un magnat, contele Esterházy din Pojon, carele nici n'a vèdut Români, de cât numai soldați când era oficer, scoțând o broșură cortezescă în care pretindea să se declare de incompatibil cu postul de deputat, și membrii consiliului de administrație a „Albinei“.

În jurnalistică, în adunări generale de societăți culturale și economice, în parlament și pretutindenea unde se trata de cestiuni șovinistice, gogorița era și este tot „Albina“, pentru-că calumnia continuă, în urma urmelor, tot prinde ceva.

Ni-se zice din unele părți că se ne pară bine, pentru-că cu asta numai câștiga putem înaintea clientelei noastre principale — înaintea Românilor.

Noue însă cu tóte acestea nu ne convine lucrul acesta, pentru-că noi nu voim să aparem nici mai buni nici mai răi de cât suntem. Afacerile noastre sunt serioase și serioas voim să fie și apreciate de tótă lumea.

Inzădar am trimis din când în când întimpinări la ziarele cari ne-au atacat, pentru-că nu le-au publicat sau de loc, sau numai mutilate. Inzădar s'a apostrofat calumniatorii în rapòrte către adunările generale ale acționarilor, pentru-că nici de acelea nu s'a luat act, ci presa și societatea magiară necontenit și-a urmat și-și urmăzează calea apucată. Chiar pentru acèsta cred, că a sosit timpul, ca să dau publicității un document de mare valòre pentru cei-ce vor să cunòscă adevèrul.

În luna lui Iunie a. c. un mare proprietar magiar, un conte, voia să capete de la „Albina“ un împrumut hipotecar de 200,000 coròne. A venit în persónă la Sibiu, și i-s'a spus ce date are să producă, pentru-ca cererea lui să se pòtă pertracta în sinul direcțiunei.

La finea lunei respectivul și-a trimis datele necesare, și acoperire era abundantă, direcțiunea însă indignată de broșura lui Esterházy și de aprecierea presei magiare, n'a admis la pertractare cererea, ci cu datul de 29 Iunie i-a restituit actele cu următòrea resoluțiune:

„Drept răspuns la st. Dv. din 22 crt. ne luăm voie a Vè înștiința cu regret, că nu reflectăm la acest împrumut.“

„Suntem espuși atât de intensiv la atacuri neîntemeiate din partea particularilor, corporațiunilor și a ziarelor, acuzându-ne, că numai pentru aceea dăm împrumuturi și Secuilor pentru-ca să-i depozedăm, fără ca să ne împărtășim nici de cea mai neînsemnată apèrare din partea respectivilor debitori, cari prea bine știu că tóte aceste învinuiri nu sunt de cât calumnii — încât direcțiunea s'a decis, ca succesiv să-și restrîngă afacerile de împrumut pe teritoriul secuiesc.“

La acèstă scrisòre „Albina“ a primit următòrul răspuns cu datul de 1 Iulie a. c.

„Epistola Dv. din 29 Iunie m'a fòrte surprins.“

„Nu pricep, cum se pòte influința un institut de bani, care stă pe basă reală, într'o afacere atât de serioasă, prin articoli de ziare, lipsiți de ori-ce basă, cari numai după sensațiune vèneză.“

„Dar' dacă în cestiuni de acestea, pur de afaceri, și dă ceva pe pressă, și dacă ei așa fi „Albina“, cu un client secuiesc, independent economic, chiar acuma și pentru aceea m'aș nisui să încheiu afacerea pusă deja în curgere,

ca să pot documenta: iacă nu pornesc după depozedare.“

„Dacă eu m'ași influința de nefericitul și de atâtea-ori rcu aplicatul nostru șovinism, demult deja trebuia să-mi sistez tóte întreprinderile industriale.“

„Ziarele, ministeriul etc. etc. de ani de zile sunt pline cu cestiunea secuiescă.“

„Vor să expatrieze pe Secui en masse, pentru-că nu au ocupațiune etc. Răspundesc în lumea largă cele mai ridicule faime.“

„Eu carele sum Secuii de origine, în calitatea mea de Secuiu, într'è Secui trăind, cu sutele aduc lucrători italieni și slovaci. Pentru-ce? Pentru-că nu capet lucrători secuiesci, și nu capet pentru-că nu sunt.“

„Cei-ce voiesc să expatrieze lucrători secuiesci, dovedesc că nici ideea nu au de împregiurări, sau cu intențiune încurcă starea faptică, vènzând după popularitate.“

„Dacă eu m'ași lăsa a fi influințat de multele vorbe stupide, de mult așa sta fără lucrători și trebuia să-mi sistez afacerile.“

„Împregiurarea că institutele săsesci și „Albina“ dominèză Ardealul este dovadă nu contra lor, ci pentru ele.“

„Acel institut, ale cărui resurse de putere sunt mai mari, condițiunile mai favorabile și procedura mai acomodabilă — devine învingètòr în concurență.“

„Cunosc din temeiul aceste lucruri, pentru-că am venit mult în atingere atât cu institutele săsesci, cât și cu cele magiare.“

Iată o critică adevèrată, a unui Secuiu independent, despre agitațiunile secuiesci contra „Albinei“, puse la cale de nisele elemente scăpătate, cari nu pentru vorbele, ci pentru faptele lor, atâtea trecere au la poporul secuiesc, încât în necazurile lor materiale, numai primiți să fie bieții Secui, fug de băncile secuiesci cari îi explotèză în mod căzàresc — cercând seut la cele săsesci și românesci, ear' când e vorba de a-și trimite reprezentanți la dietă, mai bucurosi își pun încrederea într'un țèran din sinul lor, sau într'un jidan bogat din Budapesta, decât în cei ce vor să-i fericèscă pe hârtie, hulind băncile românesci și săsesci, ca pe acèstă scară ei să ajungă la vr'un os de ros.

Parteniu Cosma
directorul executiv al „Albinei“.

De la seminarul „Andreian“.

— Resultatul înmatriculărilor în seminarul archidieceșan „Andreian“ pe anul școl. curent 1901/2. —

În seminarul archidieceșan „Andreian“ pe anul curent școl., după cum suntem informați, au fost înmatriculați 251 elevi, și adevèr: în secțiunea teologică 100, ear' în secțiunea pedagogică 151.

Numèrul elevilor, după cursuri și pregătiri se prezintă astfel:

- In secțiunea teologică:
 - Cursul I. 45 elevi, dintr'è cari 27 cu 8 cl. gimn. și examen de maturitate; 4 cu 8 cl. gimn.; ear' 14 cu pregătire mai puțină;
 - Cursul II. 32 elevi, dintr'è cari 13 cu 8 cl. gimn. și exam. de maturitate; 1 cu 8 cl. reale și exam. de maturitate; 2 cu 8 cl. gimn., ear' 16 cu pregătire mai puțină, și
 - Cursul III. 23 elevi, dintr'è cari 9 cu 8 cl. gimn., și examen de maturitate, ear' 14 cu pregătire mai puțină.
- In secțiunea pedagogică:
 - Cursul I. 55 elevi, dintr'è cari 25 cu pregătirea normală de 4 cl. gimn., reale și civile, ear' 30 cu pregătire mai puțină;
 - Cursul II. 42 elevi, dintr'è cari 18 cu pregătirea normală de 4 cl. gimn. reale sau civile, ear' 24 cu pregătire mai puțină; și
 - Cursul III. 54 elevi, dintr'è cari 23 cu pregătirea normală de 4 cl. gimn., reale

sau civile, ear' restul de 31 cu pregătire mai puțină.

Din aceste date se pòte constata nu numai înmulțirea numèrului elevilor pe an ce merge, dar' și pregătirea tot mai superioară a elevilor cari se dedică pentru cariera preotescă și învățătòrescă, și în special se pòte constata, că în secțiunea teologică numèrul elevilor cu pregătire completă prescrișă se urcă la două terțialități, și numai o terțialitate e cu pregătire mai puțină.

Din protopresbiterate.

— Alegerea de protopop în Hunedóra. —

— 30 Novembre n.

Dacă au mai avut Români ortodocși din Hunedóra și jur vr'o zi de bucurie, apoi de bună sémă ziua de 30 Octòbre (12 Nov.) a. c. a fost pentru dinșii o asemenea zi, căreia să-i găsim pàrechia îndesert ne-am încerca. O sfântă zi de tòmna târzie, dar' cu un mândru sòre de primăvară, împodobit'a romanticele regiuni ale Hunedòrei cu mantòua unui aspect sèrbătòresc. Da, natura încă a fost veselă, asociindu-se astfel la veselia poporului ort. din jurul Hunedòrei! Sfântă și frumoasă a fost acea zi, ca și mărèțul și — pentru ortodocsismul din aceste părți — importantul act ce s'a vèrșit în decursul ei. Cu un tainic și fèrbinte dor așteptat'au credincioșii nostri sosirea acestei mărèțe și epocale zile. Bètrànă a fost așteptarea și dorul fèrbinte după ea; și speranța și încrederea în venirea ei nu numai că nu îmbètrànea, dar' din zi în zi întinerea în inimile tuturor. Și iată, că ce nu li-a fost dat moșilor și părinților nostri, dat ni-a fost nouè: să salutăm cu bucurie ziua sfântă și mult așteptată, în carea s'a făcut actul mărèț, alegerea de protopresbiter ort. pentru credincioșii nostri din Hunedóra și jur. — Justă a fost dorința moșilor și a părinților nostri, justificată este și bucuria noastră a tuturor, căci dacă a lipsit în vr'un colț de țèră locuit de Români ort. focalul de încălțit și luminat inimile credincioșilor nostri, — Hunedóra și jurul ei a fost acela, unde acèsta necesitate s'a simțit în mod imperativ și s'a reclamat acest focal din tóte punctele de vedere.

Și cum nu?! Ortodocsismul, chiar în părțile Hunedòrei să fie lipsit de un magnet centralizator?! Români ortodocși chiar prin ținuturile sfinte ale Hunedòrei să nu aibă un astru central, care prin atracțiunea sa să-i grupeze în jurul seu, prin lumina și căldura sa să-i lumineze și încăldească cu căldura sfântă a iubirei de neam și strînsa alipire de dreptcredincioșă și strâbuna noastră biserică ortodocsă?!

Puncte luminoase de însemnătăți istorice dictat'au înființarea acestui focal ortodocs aci! Au nu aceste regiuni au născut și crescut pe salvatorul creștinismului, podòba ortodocsismului și spaima semilunei?! Marele Ioan de Huniade, ale cărui sfinte urme, pare-că și acum le vedem cu ochiul sufletului nostru prin țèrina acestor ținuturi, nu numai că a fost sânge din sângele nostru și carne din carnea noastră, dar' a tost chiar Român ortodocs, fiind-că nefericita schismă în dreptmăritòrea noastră biserică română s'a ivit mai târziu cu apròpe trei veacuri. Situația a fost pricepută de corporațiunea supremă a archidieceșei noastre. Vèdut'a bine P. V. nostru sinod archidieceșan, că credincioșii nostri din aceste părți așezați fiind la distanțe considerabile de la focarele revărsătòre de lumină și căldură, — nesuficientă este lumina și căldura ce o primesc de la ele. Un lucru natural, care în chip firesc se observă și în mărèța operă a universului, unde aștrii lipsiți de lumină și căldura proprie, în mèsura depărțării lor de la focarele centrale cărora aparțin își primesc de la acelea lumina și căldura — condițiunile de viață — în diferite cantități.

Chemat a fost acest focal la reînviere și din punct de vedere istoric bisericesc.

Să reprivim numai prin adèncimea timpurilor vitrege pentru scumpa noastră maică biserică și vom vedè în Hunedóra, ca în centrul unui protopresbiterat ortodocs român pe un evlavios pàrinte protopop, care în timpurile cele mai deplorabile pentru biserică noastră ținea în mână frènele conducerii întregii biserici ortodocse din Ardeal, în calitate de vicariu episcopesc! Da, fost'au tim-

puri — de-și fòrte maștere pentru biserică noastră — când inimile adènc întristate ale miilor de ortodocși, îndreptate erau spre Hunedóra, pentru ca de aci să fie mângaiate și încurajate la suportarea cu abnegațiune creștinèscă a poverii vitregităților feliurite, — ca de aci să li-se trimită scinteia sperării într'un — viitor mai fericit! Și acea schintee de speranță primită din acest centru, oțelit'a inima cea suferindă a poporului nostru ortodocs astfel, că el și prin negura dèșă a atătòr suferințe și asupriri din partea numèroșilor inimi, a vèdut viitorul acela mai fericit în întreaga sa splendòre. L'a vèdut, căci drèptă fiind cauza lui, a fost convins, că Dzeul dreptății la suprafața o va scòte!... Și iată speranța cea nețèrmurită a acestui odinioară umilit popor, — a triumfat! Iată dreptcredincioșă noastră biserică ortodocsă, cea òre-când nebăgată în sémă, astăzi cu fală își înalță strălucitul drapel al autonomiei sale, demonstrând popòrelor: *ajungerea sa în capul unghiului!*

O, Marele nostru Andreiu!! Minunt măiestru al acestor transformări! Care Român ortodocs nu-și va descoperi capul la amintirea Marelui Tèu nume! O ortodocsule hunedorean, care în calitatea ta de mădulariu al adoratei și scumpei noastre independențe bisericesci, îndreptățit ești și putere ai a ridica pe scaunul umilitului Hufovcicu de odinioară, un protopop ortodocs împodobit cu demnitatea ce i-se cuvine! pleacă-ți genunchelii și cu pietate te închină memoriei nemuritoriului arhieru!! Căci precum nu ai tu în ființa ta nimic ce n'ai fi primit de la D-zeu, astfel nimic prețios și mărèț nu are biserică ta, ce nu ar fi primit în urma supraomeneșii și admirabilei stăruințe a providențialului ei fiu și al tèu bun și înțelept pàrinte Andreiu!

(Va urma.)

Chestiuni școlare.

Ceva din trecutul și prezentul școlii populare, în legătură cu pozițiunea învățătorilor, de Ioan Paicu învățătoriu.

(Urmare și fine.)

Să nu desaprobam purcederea antecessorului.

Dacă unul sau altul dintr'è noi e mai talentat, să nu-l învidiem, ci din contră să ne bucurăm și să-i recunòscem meritul.

În general: Să nu ne ostentăm jurisdicțiunea asupra nimènuia, dacă cumva starea materială, morală, sau spirituală ni-ar da mână de ajutoriu la aceea. Ear' față de stat și legile acestuia, să ne împlinim datorințele la timp, arătându-ne ómeni culți și exacți.

O scădere esențială, carea — cu intențiune — nu o am subordinat nici unuia din sus amintitele postulate, consider eu a fi aceea, că multora dintr'è învățătorii nostri le lipsește rutina pedagogică, prin carea învățătoriu e în stare a aplica cunoscințele sale oriunde, fără multă bătaie de cap și în ori-ce cas priincios scopului.

Acèsta rutină se mai numește și — tact pedagogic — și se pòte câștiga numai prin studiu împreunat cu practica. Vorba care-i place Sasului a o exprima: „Dă-mi dómne mintea Românilui cea de pe urmă!“ ne dă să înțelegem, că tocmai în rinichii poporului nostru trebuie infiltrat mai mult tact. Acum dacă știm cine are datorința să infiltreze acest simț de tact, și dacă în mod altruistic și ne-preocupați vom judeca puțin, putem cât de departe observa: că și numai acèsta singură scădere de vom avè, avem prea multe.

Căci ori-cât de tare am chinui còrdele noastre vocale, plumânile și respective tóte forțele organismului nostru, și ne va lipsi rutina pedagogică, totuși însine ne vom cruci ulterior de puținul sporiu ce am făcut.

Potrivită fiind aici zisa apost. Pavel în mod alegoric: „De așa vorbi în limbile Ingerilor și... de așa da trupul meu să l'ardă, dacă dragoste nu am, nimica nu sunt.“

Concluziunea este deci, că numai practica împreunată cu teoria și nu una fără alta este calea, care ne duce — dacă voim — la o mai mare perfecțiune. Numai pe acèsta cale purcedènd va ajunge talentatul la înmulțirea talantului său, și mai puțin talentatul în pozițiune de a-și putè ușor rezolvii problema cea grea, ce a luat asupra-și. Altcum ori-cât

s'ar chinui, munca i va fi cu puține rǒde rǐsplătită.

Va zice pǒte vr'unul din dnii colegi, cǎ nu se pǒte constata așă ușor, dacǎ unuia, sau altuia lipsese rutina pedagogică și cǎ prin urmare am trās în gol? La acēsta eventuală reflexiune e ușor a rǐspunde; cǎci se mărginesc omul, prelângă a spune simplu: cǎ îndată ce un individ, — fără a fi pedagog de profesiune, — va intra în șcǒla condusă de cutare învățătoriu și va fi numai cu puțină pricepere în ale pedagogiei didactice, la prima privire pǒte constata, cǎ are, sau nu învățătoriu respectiv tact pedagogic! Iată un cas: Un domn protopresbiter e silit — ca comisariu ecsaminator — la finea ecsamenului anual a se exprima într'un loc ast-feliu: „Nar fi durat ecsamenul nici pe jumătate atăta timp, dacǎ nu i-ar fi trebuit mai multă vreme învățătorului, până punea în-trebare, decât copilului până da rǐpsnsul“!

Sē zicem, cǎ a avē cineva rutină pedagogică nu-i tocmăi virtute, și a nu avē, nu-i tocmăi pēcat; dar' de sigur nu rischez a fi contrazis, dacǎ voui susținē, cǎ pēcat strigătoriu la ceriu e acela, dacǎ cuiva mijlǒcele îi stau la îndemână pentru a-și căștiga des amintita rutină și nu vrea sē și-o cǎștigate!

De un astfel de pēcat ne-am făcut culpabili toți, atunci, când din cauza slabului nostru sprijin a trebuit sē apună „Fǒia pedagogică“.

Sunt conșins, cǎ acum întregul cor învățătoresc simte lipsa aceleia și necesitatea apariției ei. Pēcatul ni-l'am mărturisit de atâtea-ori înaintea soborului! Dar' atăta nu-i destul. Sē facem mai mult. Veniți acum, — măcar în al 11-lea ceas, — sē punem la dispoziția dlor protopresbiteri, cari vor fi în-tre noi cu ocaziunea visitațiunei canonice, prețul abonamentului pe un an înainte unul fiește carele. Acestia apoi sē 'l administreze Prea On. Domn fost Redactor Dr. Daniil Popoviciu Barcian; ca cu începerea viitorului an școlar (1902) sē putem îmbrățișa mai cu dragoste de cât în trecut „Fǒia pedagogică“.

Astfelu purcēnd și purtându-ne, nu mai pǒte fi vorba de nevrednicie și inconșiențiositate în împlinirea misiunei nǒstre de crescători și luminători. Nu ni-se va mai putē imputa; cǎ n'avem aplecare și predilecțiune pentru ofic. ul învățătoresc și cǎ n'avem însușirile necesare pentru el.

Am zis!

Avis.

Domnii membri ai clubului municipal român din comitatul Sibiiu se invită prin acēsta la o conferență, care se va ținē Luni în 9 n. c. la 5 ore sēra în casina română din Sibiiu.

La ordinea de zi sunt obiectele cari se vor pertracta în proxima congregațiune, în special alegerile.

Sibiiu, în 5 Decembrie n. 1901.

Biroul clubului municipal:

I. Preda m. p.
president.

Dr. N. Vecerdea m. p.
secretar.

Convocare.

Pe baza conclusului comitetului central din 19 Novembre 1901 și în conformitate cu § ul 20 din statute, am onǒre a convoca a XIII-a adunare generală ordinară a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“ în Aciliu pe Duminecă, 15 Decembrie n. c. c., la 11 ore a. m.

Program:

1. Presentarea raportului general al comitetului central, a rațiocinilor pe anul 1900 și proiectului de budget pe 1902.

2. Propuneri eventuale din partea membrilor.

3. Discurs despre cultura viilor.

4. Autenticarea protocolului ședinței.

Sibiiu, 2 Decembrie n. 1901.

Demetriu Comșa
president.

NOUȚĂȚI

De la „Asociațiune“. În ședința comitetului „Asociațiunii etc.“, ținută la 5 Decembrie n. a. c. s'au adus următoarele decisiuni:

1. Comitetul ia la cunoștință scrisoarea dōmnei Zinca Roman din Făgăraș, carea denegă a mai solvi suma de 200 cor. carea în trecut se conferia la 2 tineri ca stipendii de câte 120 cor. Dna Roman a dat acēstă sumă de bunăvoie, fiind pe baza testamentului re-pausatului ei soț îndatorată a da numai după mǒrtea ei o sumă corespunzătoare în scopul indicați.

2. La cele cinci stipendii vacante au intrat la termin 35 cereri. S'au conferit la următorii: a) Victor Giula din Crăciunesti st. IV. gimn. în Brad 40 corone din fund. Bașota. b) Camil Păso din Sibiiu cl. VI. gimn. 120 corone din fund. Galană. c) Costea din Ighiel cl. VI. gimn. 100 corone din fund. Iancu. d) Elisabeta Vlad (elevă în cl. II civilă) din Rēșnov 80 cor. din fund. „Moga“.

3. Se aprobă solvirea speselor făcute în procesul contra lui Mateiu Nicola din Alba-Iulia, pentru arēnda încassată din fundațiunea „Aeram Iancu“.

4. C. Barcianu, fost profesor în România, prezintă o nomenclatură română latină despre mai mult ca 700 plante. Nominile române sunt colectate din tōte ținuturile române.

5. Direcțiunea șcǒlei industriale din loc cere a se procura la 7 elevi români, cari cercetază secțiunea pentru zugrăvit de la numita șcǒla, un ajutor pentru a-și procura cele necesare la lucru. Se dă 100 cor. din fondul gen. și secret. general Dr. Diaconovich se însărechină a controla lucrările făcute și sporiul dovedit.

„Asociațiunea“ de la Bobâlna. În ziua sfinților arhangeli Mihail și Gavriil și-a ținut despărțământul Oreștie al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ adunarea generală în Bobâlna, cercetată de public numeros și reușită foarte bine. După discursul de deschidere rostit de presbiterul V. Domșa, director al despărțământului, și după vorbirea de bineventare a preotului P. Lula s'a dat cetire raportului prezentat de comitetul despărțământului. Din acest rapor rezultă, cǎ despărțământul are 6 membri fondatori, 8 pe viētă, și 21 ordinari (cam puțini). După raport avocatul Dr. A. Muntean a ținut prelegere populară asupra Asociațiunii, asupra scopurilor și mijlǒcelor prin cari tinde la realizarea acestor scopuri, îndemnând la fine, ca și țeranii sē se facă membri. S'a hotărât apoi, la propunerea avocatului Dr. A. Muntean, sē fie cercetat comitetul central sē întrevină la consistōrele bisericilor române pentru a introduce în biserică un disc la anumite sērbători de peste an, al cărui venit sē incurgă în favorul Asociațiunii (greu de realizat!). Momentul mai de însemnătate a fost însă esoposiția de lucruri de mână femeiesci și premiarea esponențelor. Au fost espuse peste 180 obiecte: perdele cusute, cămeși, covōre de pat, desagi, chindeie, străiți, cătrințe, fote și māsărițe, lucrate tōte foarte frumos. Dintre esponente au fost premiate cu câte 4 corone 5, cu câte 2 corone 2, ear' cu câte 1 coronă 22.

Rugare. Societatea „Petru Maior“ rōgă pe toți acci domni, la cai din întēmplare s'ar afla cărți împrumutate din biblioteca sa, ca în timp de opt zile de la acēsta publicare sē le rēnapoeze — recomandat — per adresa: Molnár útca 20 II 10. La cas toți acei domni vor fi provocați publice cu numele.

Comitetul societății:

Octavian Papp Const. Flămēnd
v-pres. secretariu.

Turburări în Armenia. Telegrama din Constantinopol raportēză despre atacuri ale curșilor în contra armenilor din jurul orașelor Muș, Bitlis și Sasun.

Un mare binefăcătoriu. Zilele trecute a rēposat în mănăstirea rusescă de pe muntele Athos călugērul I. de Sibiriacov, doctor în teologie de la universitatea din Petersburg și archimilionar. Dotat cu alēsă știință și dispunēnd și de avere enormă, Sibiriacov nu a rēvinit la poziție socială strălucită, ci s'a retras în mănăstire ca simplu călugēr, ear' averea și-o întrebuița numai în binefaceri și întru rēspândirea culturii în Rusia. Afară de miluirea sēracilor, cari nici-când nu eșiau de la el nemângăiați, a înființat și a dotat universitatea din Tomsk și societatea geografică a Siberiei orientale, a echipat mulțime de expedițiuni științifice, a înființat un institut anatomic în Petersburg și alte multe instituțiuni și opere de cultură. — A rēposat în etate abia de 40 ani.

Pentru falsificarea listelor electorale. Comisiunea disciplinară a comitatului Brașov a judecat pe primariul Hiemesch din Brașov la pedēpsă de 100 corone, ear' pe notariul Hertel la 600 corone, pentru falsificarea listelor electorale. Plānsōre contra listelor ridicaseră Ungurii din Brașov, nemulțămīți cu rezultatul alegerii de deputat dietal.

† Valerian Pop, fiul parochului Teodor Pop din Bacerdea Vinōsă, a rēposat în 30 Novembre n. în etate de 18 ani departe de părinți și rudinii. A fost înmormēntat în 2 Decembrie în cimiterul bisericii gr. or din Sas-Sebeș, unde fusese în condiție ca sodal ferariu.

Căprio cu trei picioare. Ducele de Orleans a pușcat în muntii Tatrei un căprio care avea numai trei picioare dar' cu tōte acestea era tot așă de sprinten ca și ceilalți.

Ciuma în Constantinopol. Comisiunea instituită spre a lua mēsuri de apērare contra ciumei, a declarat cǎ orașul Constantinopol e inficiat de ciumă.

Rǐpsns neașteptat. Italienii au obiceiul sē converseze în cursul reprezentațiunilor teatrale, așa cǎ une-ori conturbă reprezentația. Din acest obicei s'a escat apoi nu de mult o scenă hazlie într'un teatru din provincie. Se represent opera „Tannhäuser“ și or hestra cānta tocmăi o parte pianissimo, când într'o luge o cocoșă prezenta ore-cui pe mirele ei, dar' așa cǎ până și dirigentul orchestrei a audīt frasa: „ai-i țipi presint pe mirele meu“. La acēsta dirigentul întorcēndu-se spre loge a strigat madamei: „mē bucur de cunoștință!“ Apoi a dirijat mai departe, ca-și-cum nu s'ar fi întēmplat nimic.

Pictor academic. Dl Teodor Butkiewicz, pictor academic de portrete, anunță cǎ de curēnd s'a stabilit pentru timp scurt în orașul nostru și se angagēză sē execute artistic după natură sau fotografii atât portrete cât și peisaje. Lucrări de-ale DSale sunt espuse în vitrina librăriei archidiecezane. Comandele se fac la locuința-i din strada Măcelarilor Nr. 12.

Știri din România. Sēptēmăna acēsta s'a deschis la Ateneu esoposiția de pictură a tinerului St. Popescu, fost bursier al regelui. Esoposiția conține 85 tablouri, întrē cari unele adevērate cap'd'operă. — Dna Teodorini, celebra artistă română, va pleca în curēnd la Paris pentru a lua parte la repetițiū opere „Navaresa“, în care va cānta la marle festival artistic ce se va da în 14 Decembrie la Opera comică. Revista „Le Menestrel“ publicând programul acestei sērbări, artistei nǒstre i da epitetul „cēlèbre“: „La Teodorini la cēlèbre cantatrice roumaine“. — Ministrul-president Sturdza a trimis tuturor reprezentanților țerii în străinătate un circulariu, prin care i recercă sē trimită raport amănunțit despre lucrările făcute de guvernele pe lângă cari sunt acreditați, în vederea renouirii convențiilor comerciale. — Lună nōptea la fântānile de petrol ale societății „Stēua Română“ s'a aprins și a esplodat o sondă. Trei lucrători au fost arși cumplit. — S'a dat de urmele unei mari contrabande de tutun rusesc și bulgăresc în Dobrogea și de-a lungul Prutului. Direcția regiei evaluēză la un milion perderile anuale, cauzate astfel regiei.

Știri mērunte. Sāmbătă au fost promovați doctori în științele juridice, la universitatea din Cluj, tinerii Vasile Crișan și Emil Dan. — În Rudna pe moșia baronului Feodor Nicolici sēptēmăna trecută au fost mistuite de foc grajdurile de la o māsăriște; 41 de boi grași încă au perit în flăcări. — Conte Răday Gedeon, fost comisariu guvernial pentru stīrpirea banditismului de pe pusta Ungariei, a rēposat în Budapesta în etate de 72 ani. El a prins și pe faimosul Rōza Sāndor. — Un ampioiat al băncii din Liverpool a defraudat patru milioane de corone și apoi a fugit. — În Moseva a rēposat comerciantul Tifov, lāsând „întristaților“ erezi avere de 25 milioane de ruble. — Pe linia ferată medio-asiatică (Rusia) s'au ciocnit două trenuri de marfă; 22 vagōne au fost sfărmate țanduri; trei conducători au fost striviți în ruinele vagōnelor.

Corabiile lui Caligula. În Roma s'a constituit o societate pe acțiuni pentru a scōte din lacul Nemi două barce foste ale împēratului Caligula. În secul V. și X. se mai făcuseră încercări în acest scop, dar' fără succes. Acum societatea plānuesce, ca prin canaluri suterane sē cufunde nivelul apei și astfel sē ajungă la barce, cari — cum afirmă esperții — sunt nāmolite numai la adāncime de trei urme.

† V. A. Urechia

La încheerea fōei primim dure-rōsa știre, cǎ bunul Român V. A. Urechia, a decedat eri sēra în Bucuresci. Deplāngem din inimă ireparabila perdere cauzată elementului român de pretutindenea, prin mǒrtea acestui ilustru bărbat al neamului nostru.

PARTEA LITERARĂ.

Principiul dualistic în religie și în filosofie.¹⁾

de Ioan Lupăș.

Raportul dintrē religie și filosofie la aparență s'ar putē clasifica de identic cu acela dintrē astrologie și astronomie. Ordinea genetică și coincidența întrē problemele de cāpetenie ale filosofiei și întrē învățaturile dogmatice ale religiei ne-ar îndreptăți la stabilirea acestui raport. De fapt noțiunile vage ale religiei numai prin ajutorul gândirii filosofice ajung a avē cuprins mai hotărīt.

Esistă însă un motiv, care nu permite stabilirea acestui raport identic, și anume: religia, când vine filosofia sē-i raționalizeze învățaturile, nu încētă de a mai fi, după cum încētă esistența astrologiei, când pāsesce astronomia, ci din contră își i-a avēnt spre o mai sǎnătōsă și mai trainică dezvoltare.

Religia chiamă filosofia în ajutor de multe-ori, dar' numai ca sē-i esplice dogma, ca sē impace preceptele religiei cu postulatul minții.

Filosofia a avut totdeuna influință precisă asupra dezvoltării religiunii, precum și acēsta a putut împedeca la rēndul seu născerea sau rēspāndirea unor curente filosofice contrare spiritului bisericesc, religios. Influența filosofiei asupra religiei s'a dovedit teoreticesce de bună, în praxă de efectivă, dar' une-ori totuși a operat destructiv. Da ā luām însă sensul cuvēntului: a distruge, după cum se lua în filosofia vechilor Indieni: a nimic, dar' a și crea totodată altceva în loc — atunci influința filosofiei la ori-ce cas ni-se va arăta ca fiind tot spre binele religiunei, prin faptul, cǎ ținēnd pas cu dezvoltarea intelectuală a omenirii întregi, modifică totdeuna credința poōrelor amēsurat pretensiunilor morale și intelectuale. În înțelesul acesta religia și filosofia sunt în intrinsecă reciprocitate una cu alta și nu se eschid. Cu privire la serviciul ce îl face filosofia religiei a zis lordul Bacon²⁾: „Levis gustus in filosofia ad atheismum ducunt; qui totam haurit, deum cognoscit“.³⁾

Filosofia și religia, ocupându-se de aceleși probleme, — ele difer totuși prin principiile, cari le profesēză și prin scopul ce îl au. Temela filosofiei e gândirea, a religiei e credința. Religia cere numai, sē credi, filosofia pretinde, sē știi. A crede și a ști: eată cele 2 noțiuni limitrofe, cari prin încrușșarea și diferențarea lor ne dau totodată raportul de reciprocitate și de diferență ce esistă întrē religie și filosofie.

În șirul diferitelor concepții religioase și filosofice, ce s'au format din vechime până azi, o deosebită însemnătate revine concepției dualiste, pe care o aflām atât în lumea credinței, cât și în împērația gândirii filosofice. — Nu e acēsta aitecva, decât un mijloc prin care și religia și filosofia cērcă a deslega problemele sale.

Mijlocul acesta constă în separarea antitetică a elementelor, a lucrurilor, cari se disting prin niște semne caracteristice de natură curat opusă. În clasarea acēsta separativă — antitetică se manifestēză principiul dualistic, care e cel mai natural și cel mai apropiat de apercetibilitatea minții omenesci, care — sprijință fiind de criteriul indentității și de acela al diferenței, — se dedă a clasa

¹⁾ Lucrare cetită în ședința literară din 23 Nov. 1901 a societății academice „Petru Maior“.

²⁾ Francisc Bacon, filosof englez în sec. XVI. întemeietorul empirismului.

³⁾ Cine numai gustă din filosofie, ajunge la ateism; cine pētrunde în filosofie, acela cunoșce pe D-zeu.

la un loc lucrurile asemănătoare și într'alt loc pe acelea, a căror diferență easă de sine în relief.

Atât în religie, cât și în filosofie a avut o lungă viață sistemul întemeiat pe concepția dualistă. Numai gradul clarității acestei concepții n'a fost tot același în diferite timpuri. În religie în 2 rânduri, în 2 sisteme religioase îl întâlnim pronunțat în tota claritatea, cu destulă precizie: 1. la Perși în sistemul religios întemeiat de Zarathustra în veacul al VII. a. Chr. și 2. în evul mediu în secta pavliciană. Pe lângă aceste 2 forme clare și precise îl mai aflăm și la Greci, ascuns însă sub formă politeistică, precum și în mitologia altor popoare și în învățăturile unor sectari din era creștinismului.

Despre ivirea concepției dualiste în credința unui popor pôte fi vorba numai după ce acesta a ajuns la stadiul de a puté observa deosebirea dintre contraste. Ear' stadiul acesta reclamă o inteligență fórté primitivă. Popóarele deja în vârsta lor de copilărie ajung a puté face această deosebire.

Cea mai primitivă formă a credinței religioase o aflăm în mitologia popórelor. Și după cum ne arată mitologia celor mai vechi popóre: a popórelor orientale, a Grecilor și Romanilor pe de o parte, a popórelor nordice pe de alta, — forma această este religia naturală cu sistemul său politeist.

Popóarele în vârsta copilăriei lor vădându-se încunjurate de mulțimea nesfârșită a lucrurilor din natură, prin dimensiunile colosale ale acestora se cuprind de un fel de minunare, împreună cu temere, cu frică. Din combinarea acestor 2 stări psihice (admirăției + temă) isvoresce credința.⁴⁾ Ací trebuie să căutăm obârșia religiilor primitive, cari, după cum ne dovedesc mitologia, se nasc din explicările naive ce și-le forméză imaginația popórelor tinere despre fenomenele naturii. Din personificarea și mai târziu prin antropomorfizarea⁵⁾ puterilor, pe cari le cred ascunse sub aceste fenomene, își creéză diferite dēitāți, ca reprezentând unii binele, alții rēul, unii frumosul, alții uritul etc. . . și cu acestea și împopulezā apoi lumea nevēdută, lumea închipuirii. Acesta e procesul ontologic al ori-cărui început de credință, de religie. La cultul acestor zēitāți primordiale se adaugă mai târziu cultul eroilor naționali, al întemeietorilor de state și orașe etc., a căror importanță însă adese-ori e numai locală.

În raport cu dezvoltarea popóului se ivesce și nisuița de a clasa diferitele zēitāți după gradul puterii lor și de a deriva de la unul numai lucrurile bune, ear' de la altul numai pe cele rele. În chipul acesta s'junge cu încetul sistemul dualistic la stā, ānire.

Trāind în sinul naturii, uimit de minunata ordine, ce îi dominéză împrejurimea — omul primitiv observā totodată și contrastele, cari se manifestā în natura esternă, și vede împotrivirea acestora întrē sine. Vede d. e. că norii întunecā bolta cerescă și nimicesc lumina sōrelui, aude bubuitul trāsnetelor și căutānd a da explicare acestor fenomene de natură, cu ajutorul cugetării sale primitive și mai mult prin mijlocirea fantasiei ajunge la rezultatul, că bubuitul acesta trebuie să-l producā o luptā înverșunată întrē 2 puteri, pe cari el nu le vede, dar' și-le închipue pe una ea luptānd pentru isbānda luminii, ear' cealaltā pentru nimicirea ei. Tot astfel schimbarea anotimpurilor, a zilei cu nōptea și în sfēșit întrēgā manifestarea, prin contraste, a fenomenelor din natură — trebuie să-l conducā pe om la conștiința diferenței dintre fenomenele naturii și dintre tóte lucrurile ce îl impresórā.

Îndată ce a ajuns la conștiința deosebirii dintre lumină și întunec, trup și suflet etc., tótā credința omului și a popóului se așezā pe principii dualistic, care se pôte observa în ori-ce religie naturală, fie cât de politeist sistemul ei. Într'un sistem politeist, se înțelege, e mai obscură forma această dualistă, dar' se vedește totuși prin cultul mai

rēspāndit a 2 zēitāți contrare d. e. la Fenicieni: Moloch și Astarte, sau la Greci: Artemis și Afrodite ca zēitāți contrare (acesta a iubirii, frumșetii, gingășiei, — aceea a crumii, peirii) se cinsteau în același loc paralel.

La popóarele din vechime primul sistem dualistic îl aflăm în religia Perșilor. E sistemul religios întemeiat de Zarathustra⁶⁾ în formă monistică, dar' ca cuprins, ca concepție totuș pe-basā dualistică. După învățăturile ce profesa Zarathustra, o singură ființă e de la care isvoresce totul, binele și rēul, bucuria și suferința, uritul și frumosul etc. Această ființă e un Dzeu în 2 fețe. (Va urma).

⁶⁾ Acest sistem se mai numește și mazdeism după numele dēitāții principale. Învățăturile lui Zarathustra sunt depuse în *Zend-Avesta*, care forméză biblia mazdeismului. (Avesta însemnezā cuvēntul lui D-zeu).

FELIURIMI

Poporația Statelor-Unite. Zilele acestea s'a publicat rezultatul numărării poporației din Statele-Unite americane, conform căruia numărul total e 76,303,387. Interesant, că pe când în alte părți de regulă femeile sunt în majoritate, în Statele-Unite sunt în mare minoritate. Cu 1,800.000 sunt mai mulți bărbați de cât femei; sau ca să fie lucrul mai evident, însemnām că la 512 bărbați se vin 488 femei.

Cetatea Sevastopol. Ziariul „Servet“ din Constantinopol vestese, că cetatea Sevastopol, vestită prin rezistența ei îndelungă și eroică de acum patruzeci și șese de ani, va fi transformată de guvernul rusesc în chipul următoriu: Mai la fie-care pas se vor ridica monumente eroilor ruși căzuți în luptă; se vor construi capele, cimiter, promenādi; se vor reconstrui bastónele mai principale cari au avut rol însemnat și cari azi stau distruse ori ciuruite de giulelele armatelor aliate de la 1856.

Antecesorul lui Chamberlain. Atât în strălăutate, cât și în Anglia chiar, fórté des se face comparație întrē rēșboiul de acum cu cel pe care l'a avut Anglia cu coloniile sale din America înainte cu doi secol, pe urma cărui s'au înființat apoi Statele-Unite. Nu puțini dintrē cei cari fac această comparație și exprimā temerea, că rezultatul desevērsit al rēșboiului din Transvaal încā va fi pierderea tuturor coloniilor africane, cum în rēșboiul american fusese pierderea coloniilor americane. Și ironia, ori blaslēmul sorții, că tot un Chamberlain fusese provocātor și al rēșboiului american: ministrul Thurlow Chamberlain.

Generalul Ffister, scriitor strategic din Württemberg, pe atunci caracterisase pe acest Chamberlain astfel:

— Om brutal, prezentarea și puterea oratoriei lui era de efect exaltătoriu. Suflet rigid, ne-mai pomenit de temerar, iute la fire, grobian, halu și obraznic. Avea înăscută înclinațiunea spre silneci și tirānie; se pare însă, că francheța lui cinică și aprópe ușuratică era numai mască vicleană a firei sale lacome și calculătoare. Astfel era ministrul Thurlow, încerezutul regelui, Gesslerul americanilor. Nu fără motiv a scris despre el regele prusian Frideric cel Mare în 3 Novembre 1777 fratelui seu Henric următoarele: „Mē simt ca-și-cum ași privi dintr'o loge rēșboiul acesta, care se represintă în America spre delectarea nōstră. Eu cred că peste câțiva ani se va isprāvi comedia. E o piesă interesantă, dar' părerea mea e, că pentru-ca representația se fie încā și mai cu efect, ar fi bine, ca autorul ei, ministrul-cancelar englez, la finea actului ultim să fie spānzurat!“

Un ziaru englez opozițional aplicā această caracterizare la ministrul Chamberlain de acum și adaugā la ea numai atāta: representația duréză deja fórté de mult, *sē-i vedem actul final!*

Posta Redacțiunei.

Brad. Primit cu mulțămire. În numărul viitoriu.

Țințari și Vēsēud. Asemenea.

ad. Nr. prot. 913/1901. [234] 3—3

CONCURS

Pentru îndeplinirea postului vacant de **protopresbiter din tractul protopresbiterial gr.-ort. al Lupșei** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de protopresbiter sunt: a) Venitele din parochia de clasa a III. centrală Ofenbaia, conform cōlei B. pentru întregirea dotațiunei de la stat; b) dotațiunea protopresbiterială sistemisată prin sinodul archidiececan din anul 1900 sub Nrii prot. 109 și 110; c) diurnele și spesele de cărăușie de la visitațiunile canonice, asistările la esamene și esmisiunile din tract, cari se încasséză conform Regulamentului pentru visitațiunile canonice; d) alte venituri accidentale și estraordinare.

Concurenții trebuie să aibă calificațiunea normată prin § 53 al statutului organic și concludul congresului din 1888 Nr. prot 111.

Cererile concursuale, instruate cu documentele necesare, în sensul normelor în vigóre, sunt a se adresa Preavenatului Consistoriu archidiececan în termenul deschis.

Din ședința comitetului protopresbiterial al tractului Lupșei, ținută în Ofenbaia în 28 Maiu 1901.

Vasile Gan m. p. Vasile Jina m. p.
președinte. notariu.

Nr. 9417 Pl.

Aprobat.

Sibiiu, din ședința plenară, ținută la 5 Novembre 1901.

Consistoriul archidiececan.

Nr. 715/1901. [237] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de paroch în parochia de clasa a III-a din comuna Sângătin, protopresbiteratul Mercurei, devenit vacant prin rēșosarea parochului Nicolae Dăian, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în cōla B. pentru întregirea dotațiunei de la stat.

Reflectanții la acest post se și înainteze cererile lor instruite conform normelor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiterial în Sēliște în termenul deschis.

Sēliște, la 16 Novembre 1901.

Oficiul protopresbiterial al tractului Mercurei în conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

I. Droc
protopresbiter.

Nr. 482/școl. [236] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea posturilor de învățatori la școlile gr. or. din protopresbiteratul Solnocului se escrie concurs în fōia „Telegraful Român“.

1. La șcōla din Peteritea cu termin de 30 de zile și salariu 600 cor., din care se capetă de la stat 500 cor., și din repartiție de la popor 100 cor., cuartir în edificiul șcōlei și lemne de foc.

2. La șcōla din Rogoz cu termin de 15 zile și salariu 600 cor., din care se capetă de la stat, ear' 200 coróne din repartiție de la popor, cuartir și lemne de foc.

De la învățatori sau învățătoare se recere să aibă calificațiunea recerută de lege și să fie cāntăreți buni.

Rugările de concurs cu documentele necesare sunt a se adresa subsemnatului oficiu protopresbiterial prin posta ultimă Oláh-Lápos.

Cupșeni, în Septembrie 1901.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al Solnocului în conțelegere cu comitetele parochiale respective.

S. Cupșa
protopresbiter.

Nr. 401 Bis. [238] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea posturilor de paroch în comunele bisericesti Masca de clasa a III-a și Poianaporceului tot de clasa a III-a se publică concurs a doua oră cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de paroch sunt cele cuprinse în cōla B. pentru întregirea venitelor preoțesci de la stat.

Doritorii de a ocupa unul din amintitele posturi, să trimită petițiunile lor concursuale instruite conform normelor în vigóre în termenul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiterial prin posta ultimă Oláh-Lápos.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al Solnocului în conțelegere cu comitetele parochiale respective.

Cupșeni, în 8 Novembre 1901.

S. Cupșa
protopresbiter.

Provocare.

Acei acționari cari au subscris acții de la institutul „Venețiana“ din Veneția inferiōră și nu le-au solvit încā, sunt provocați ca în timpul cel mai scurt să le solvescā, căci în cazul contrar se va purcede amēsurat § lui 6 din statute și §-ului 169 din legea comercială. Veneția-inferiōră, în 20 Novembre 1901.

Direcțiunea

[235] 2—3

NOU! Pro 1902 NOU!

a apărut:

Calendarul archidiececan

neapărat de lipsă pentru ori-ce preot și învățatoriu.

Prețul unui exemplariu 40 fil., cu Șematism 80 fil., + porto postal 10 fil.

Librăria archidiececană
Sibiiu.

⁴⁾ „Primus in orbe deos fecit timor“ zice Lucretius fil. latin. adecă: Frica a făcut mai întâi zei pe pământ.

⁵⁾ Cu privire la această zice filosoful Feuerbach, că nu D-zeu a făcut pe om după chipul și asemănarea sa, ci omul și-l închipue pe D-zeu asemănător sie-și. Ear' Schiller zice: „In seinen Göttern mahlt sich der Mensch.“